

TÜRK ve ANADOLU MITOLOJİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Mutlu KAYA

Antik Yunan ve Roma Mitolojisi

Yunan Mitolojisi Nedir?

- Yunan Mitolojisi, Antik Yunan'da evrenin yaratım süreci, tanrı, tanrıça ve kahramanların yaşayışlarını konu edinen hikaye ve öğretileri içerir.

Antik Yunan Mitolojisi

- Bu mitoloji eski Yunan dininin de temelini oluşturur. Günümüzde ulaştığımız kaynaklar bu masal ve efsanelerin o dönemde mythos yazarı diye tanımlanan derleyiciler tarafından oluşturulan yazılı halleridir.

Antik Yunan Mitolojisi

- Mitoloji hakkında detaylı bilgi almak için dönemin sanat eserlerindeki ip uçları da toplanır. Sanat tarihi biliminin konularından birinin de mitoloji olması bundan kaynaklıdır.

Antik Yunan Mitolojisi

- Yunan mitolojisi, çoğu Avrupa mitolojisini hatta Yakın Doğu mitolojisini etkilediği için ayrıca önemlidir. Tüm Yunan tanrılarını Romalılar da kabul etmiş ve farklı adlar kullanmıştır.

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Yunan mitolojisinde başlangıçta Khaos vardı. Khaos sonsuz bir boşluktur.

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Bu boşluktan;
- Gaia: Toprak Ana
- Tartaros: Ölümler Ülkesinin En Derin Yeri
- Eros: Aşk
- Erebus: Yer Altı Karanlığı
- Nyx: Gece
- Eos: Dünyayı saran ışıklı tabaka
- Hemera: Gün var oldu.

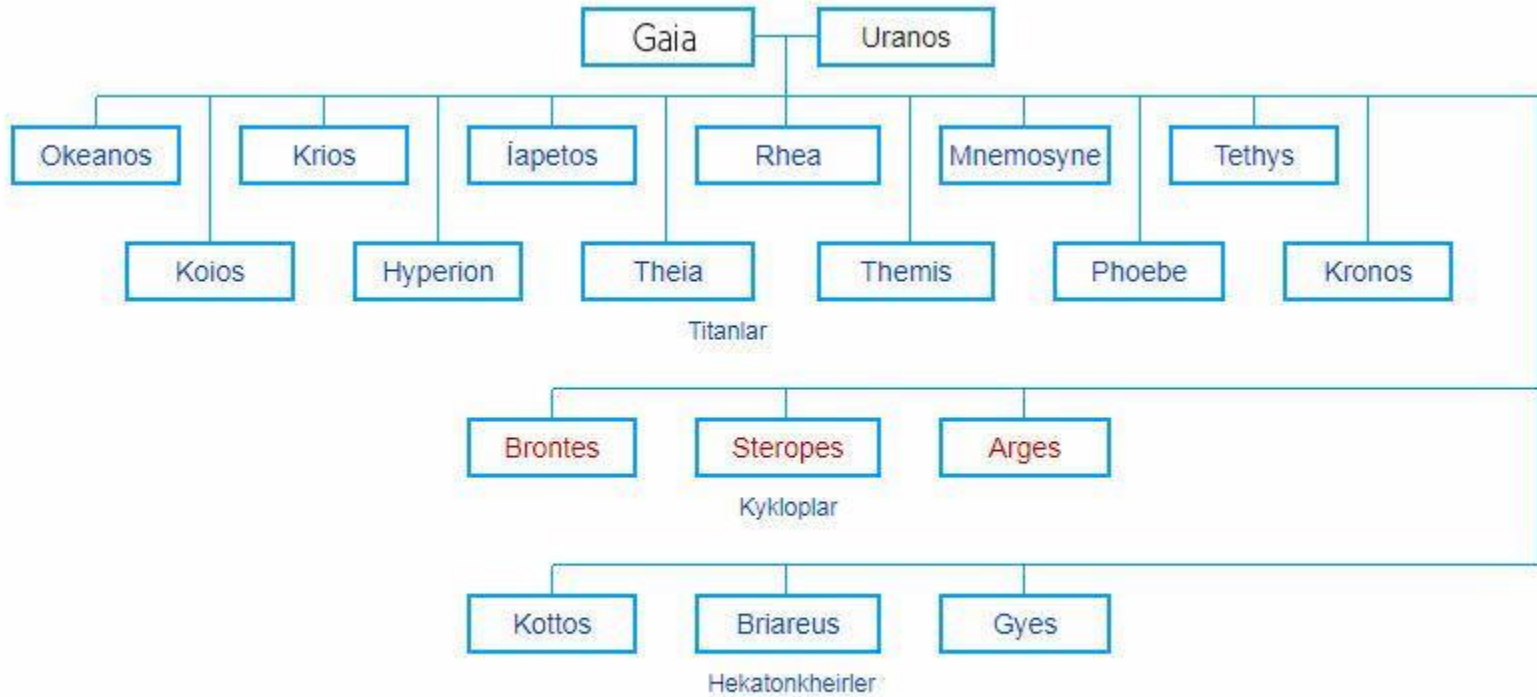
Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Khaos'tan çıkan Gaia, tek başına Uranus (Gökyüzü) ve Pontus'u (Denizler) doğurur, dağları yaratır. Sonra Uranus ve Pontus'la birleşir ve evreni yunan tanrıları ile doldurur.

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- **Uranus**'la birleşmesinden altı erkek tanrı, Okeanos, Krios, Hyperion, İapetos, Koios, Kronos ve altı dişi tanrı, Theia, Rhea, Themis Phoebe, Tethys, Mnemosyne ve üç kyklop, Brontes (Gök Gürültüsü), Steropes (Şimşek), Arges (yıldırım) ve yüz kollu olarak tanımlanan Hekatonkheirler, Kottos, Briareus, Gyes doğar. Bu 12 Tanrı Yunan mitolojisinde **Titanlar** olarak geçer

Yunan Mitolojisi – Yararatılış



Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- **Pontus** ile birleşmesinden Deniz tanrı ve tanrıçaları oluşur. Üç erkek deniz tanrısı, Nereus, Phorkys, Thaumas ve iki dişi tanrıça isimleri Eurybia ve Keto'dur

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Gaia ve Uranus'un birlikteliğinden doğan Kronos, çocuklarından iğrenen ve onları doğar doğmaz toprağın derinliğine kapatan babası Uranus'e acımaz...

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Uranus'ün toprağa saçılan kanlarından,
- Erinsyler (Öç tanrıçaları)
- Gigantlar (Devler)
- Orman Perileri

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Denize düşen erkeklik organından ise **Aphrodite** doğar.

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Bu olaylardan* sonra 12 Titan devrilir ve Olymposlu tanrılar başa geçer, farklı bir düzen oluşur. Yine 12 Tanrı Olympos dağında ikamet etmeye başlar. Bu oniki sayısı hiç değişmez, eğer bir tanrı eklenirse bir tanrı görevini bırakır, oniki sayısı sabittir.

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Yunan mitolojisi tanrıları olağandışı yeteneklere sahip, hastalanmayan, çok üst düzey bir olay dışında yaralanmayan ve ölümsüz tanrılardır. Ayrıca ambrosia ve nektar ile beslendikleri için sürekli genç kalırlar.

Yunan Mitolojisi – Yaratılış

- Yunan tanrıları hayatın bazı durumları ile özdeşleşir.

Yunan Mitolojisi Tanrıları ve Görevleri

- Zeus (Gökyüzü ve Hava Olayları)
- Poseidon (Denizler ve Depremler)
- Hades (Yer altı)
- Hephaistos (Demircilik ve Ateş)
- Ares (Savaş)

Yunan Mitolojisi Tanrıları ve Görevleri

- Hermes (Hırsızlık, Şifa, Yolculuk, Haberleşme)
- Dionisos (Şarap, Üzüm, Eğlence, Partiler)
- Artemis (Okçuluk, Avcılık, Ay, Bakirelik)
- Afrodit (Aşk ve Güzellik)
- Athena (Bilgelik ve savaş stratejisi)
- Hera (Evlilik, Bereket, Aile)
- Apollon (Işık, Sanat, Şiir, Okçuluk, Tıp)

Antik Yunan Mitolojisi

- İnsanoğlunun yaratılması konusunda değişik görüşler olmuştur. Bazıları insanı yaratma işini Titanlarla yapılan savaşta, Zeus'un yanında yer alan Prometheus'a ve kardeşi Epimetheus'a verildiğini söylerler. Prometheus'un insanı maddeden yarattığı yada başka bir deyişle yaptığı efsanesi İ.Ö. IV.yy. da ortaya çıkar.

Antik Yunan Mitolojisi

- Bu efsane belki de tufandan sonraki insanlık çağına aittir. Prometheus diğer bütün tanrılardan daha akıllıydı. Buna karşılık kardeşi Epimetheus akıl yönünden acizdi. Öyle ki insanları yaratmadan önce en değerli armağanları, hayvanlara vermişti; kuvveti, cesareti, kurnazlığı, kürkleri, tüyleri, kanatları, hepsini dağıtmıştı.

Antik Yunan Mitolojisi

- Sonra pişman oldu ve durumu Prometheus'a anlattı; Prometheus da insanı diğer tüm yaratıklardan üstün kılmanın bir yolu olarak onlara, tanrılara benzeyen bir biçim verdi. Ayrıca, güneşe çıkararak aldığı ateşi de onlara sundu. İçinde halen, kendi ırkını yenen ve onları tahtından indiren Zeus'a karşı bir öfke besliyordu.

Antik Yunan Mitolojisi

- Böylece insanı yaratarak ondan öcünü alacaktı. Çünkü insanlar sonradan tanrıları hiçe sayacak onların başına bela olacaktı.

Antik Yunan Mitolojisi

- Anatole France'nin anlattığı bir mitte ise; Prometheus bir çok heykel yapmıştı¹. Yalnızca insanın değil, hayvanlarında heykelini yapmıştı. İnsanda görülen kusurların olmasının nedeni ise şundandır; Prometheus bir gün, yine kilden insana ait bir çok kafa, kol bacak yapıyordu. Bunları birleştirerek raflarına diziyordu.

Antik Yunan Mitolojisi

- O sırada şarap tanrısı Dionysos geldi. Birlikte gezdiler; eğlendiler, şarap içtiler. Prometheus geri döndüğü zaman çok sarhoş olmuştu.

Antik Yunan Mitolojisi

- Bu yüzden bazı küçük hatalar yaptı, küçük bir gövdeye büyük bir baş taktı, büyük bir gövdeye ait olan uzun kolları ise küçük bir gövdeye taktı. Hayatta da büyük başların veya uyumsuz gövdelerin olmasının nedeni buymuş.

Antik Yunan Mitolojisi

- Bunun dışında Voltaire'nin felsefe sözlüğündeki insanın yaratılış kısmında bahsedilen bir mit ise şöyledir2; Zeus insanın yarattıktan sonra 25 yıl yaşamasını yeterli görüyordu.

Antik Yunan Mitolojisi

- İnsan ise sızlandı bunun yetersiz olduğunu, zaten yarısının uykuyla geçeceğini çocukluk dönemini de çıkarınca geriye pek bir şey kalmayacağı söyledi. Uzun ömürde dahil tüm iyi özellikler diğer yaratılmışlara verilmişti.

Antik Yunan Mitolojisi

- O anda insanın yanında altı hayvan bulunuyordu bunlar; tırtıl, kelebek, tavus, at, tilki ve maymun. İnsan bu yaratıkları göstererek Zeusdan onların ömürlerinden kendi ömrüne eklemesini istedi.

Antik Yunan Mitolojisi

- Zeus ise diğer hayvanlara haksızlık olacağını söyledi, fakat insanın, hayatının belli dönemlerinde o hayvanlar gibi yaşamasını insana şart koşarak onun ömrünü uzattı. Bundandır ki yeni doğan bir insan önce tırtıl gibi yerde sürünür, emekler bu bebeklik dönemidir.

Antik Yunan Mitolojisi

- Sonra kelebek gibi neşe içinde koşar bu çocukluktur. Gençliğinde ise tavus kuşu gibi gururludur. 25-30 yaşlarına doğru ev bark sahibi olunca at gibi hayatın yükünü çeker. Kırkından sonra insan olgunlaşır tilki gibi kurnaz olur. Elli yaşından itibaren de maymun gibi çirkinleşir

Antik Yunan Mitolojisi

- Başka bir anlatıma göreyse; insanı tanrılar yaratmıştır. Önce altın soy meydana gelmiştir. Yaşamlarını tanrılar gibi geçirmişler. Altın soydan sonra gümüş soy yaratılmıştır. Bu soyun insanları daha akılsızdı

Antik Yunan Mitolojisi

- Bundan sonra piriç soy gelmiştir. Durmadan birbirleriyle savaşırlardı. Bu soyu tanrısal kahramanlar soyu izledi. Birçok efsaneye konu oldular. Şanlı bir soydu. Beşinci soy ise bugün de yaşayanların çağıdır.